Young.doc

Το Ιανουάριο του 2003 παρουσιάστηκε για πρώτη φορά στο Cottesloe Theatre στο Λονδίνο το έργο του Κρίστοφερ Χάμπτον "The Talking Cure", τίτλος που αναφέρεται στην θεραπευτική μέθοδο της εξομολογητικής ομιλίας υπό τη διακριτική καθοδήγηση του ψυχαναλυτή. Πρωταγωνιστούν ο Καρλ Γκούσταβ Γιουνγκ, η ασθενής του, και μετέπειτα ψυχαναλύτρια Σαμπίνα Σπιλρέιν (με την οποία ο Γιουνγκ συνδέθηκε και ερωτικά) και ο Σίγκμουντ Φρόιντ. Φέτος παρουσιάζεται στο θέατρο Ιλίσια-Ντενίση με διαφορετικό τίτλο («Μοιραίο προαίσθημα»), που δυνητικά ταιριάζει σε άπειρο αριθμό θεατρικών έργων και κινηματογραφικών ταινιών. Η επιλογή του τίτλου αποδεικνύεται ενδεικτική για τη συνολική αντιμετώπιση του έργου: αμβλύνοντας την ιστορική διάσταση προσώπων και γεγονότων της υπόθεσης, μπορείς να απευθυνθείς σε θεατές που δεν γνωρίζουν ποιοι ακριβώς είναι οι ήρωες και να τους προσφέρεις το έργο σαν ένα συνηθισμένο ερωτικό δράμα.

Αλλά αν οι άνθρωποι του Ιλίσια-Ντενίση ήθελαν ένα ερωτικό δράμα μπορούσαν να βρουν άλλα, καλύτερα από το έργο του Χάμπτον. Ακυρώνοντας το βασικό πλεονέκτημα του έργου, το ότι πρωταγωνιστούν πρόσωπα που συνδέθηκαν με τη μεγάλη περιπέτεια της ψυχανάλυσης σε ένα περιβάλλον που βασίζεται σε πραγματικά στοιχεία, κερδίζεις τους ανημέρωτους θεατές χάνοντας αυτούς που προσέρχονται ενημερωμένοι -άρα και με μεγαλύτερες απαιτήσεις. Αλλά αν δεν είσαι σίγουρος για την ανταπόκριση που θα έχει ένα έργο όπου ο φροϋδικές θεωρίες έχουν τον πρώτο λόγο, τότε γιατί να το επιλέξεις, και μάλιστα σ' ένα θέατρο που ανήκει στα λεγόμενα εμπορικά;
Ο Χάμπτον εδώ ακολουθεί μία τάση στη θεατρική γραφή (στην οποία αναφέρθηκε πρόσφατα ο ΚτΕ) που έχει εκδηλωθεί πολύ δυναμικά τα τελευταία χρόνια κυρίως στον αγγλοσαξωνικό χώρο και η οποία προϋποθέτει τη συνεργασία μυθοπλασίας και Ιστορίας. Χρησιμοποιώντας σημαντικές προσωπικότητες, οι συγγραφείς έχουν τη δυνατότητα να ανανεώσουν τη θεματολογία τους ασχολούμενοι με μεγάλα ζητήματα από το χώρο των τεχνών, των επιστημών, της πολιτικής.
Η ιστορία του «Μοιραίου Προαισθήματος» εξελίσσεται κατά το μεγαλύτερο μέρος της στη Ζυρίχη, έδρα του Γιουνγκ, το διάστημα 1904-5, όταν ο Γιουνγκ αναλαμβάνει την υστερική δεκαεννιάχρονη Σαμπίνα. Ακολουθώντας την καινούργια τότε «ομιλητική» μέθοδο του ντόκτωρ Φρόιντ, η ασθενής θεαραπεύεται. Αλλά η ερωτική σχέση μεταξύ γιατρού και ασθενούς, ρητώς απαγορευμένη από τον Φρόιντ, προκαλεί προβλήματα στην οικογενειακή και στην επαγγελματική ζωή του Γιουνγκ. Ο συγγραφέας στη συνέχεια διανύει εν τάχει βασικά γεγονότα της σχέσης των τριών: τη ρήξη του Γιουνγκ με τον Φρόιντ, το γάμο και την εγκυμοσύνη της Σπιλρέιν και εντέλει την εκτέλεσή της από τους Ναζί.
Η παρακολούθηση όμως έργων αυτού του είδους απαιτεί ενημερωμένους θεατές. Αν δεν εκκινείς με το δεδομένο ότι απευθύνεσαι σε ανθρώπους που γνωρίζουν, αρχίζεις επικίνδυνες προσθαφαιρέσεις. Έτσι στην παράσταση του Ιλίσια-Ντενίση η σκηνοθεσία οδηγήθηκε σ' ένα ουδέτερο στήσιμο, που δεν επέτρεψε να φανεί ότι τα πρόσωπα της ιστορίας μετείχαν στη διαδικασία γένεσης και διαμόρφωσης μιας επανάστασης ως προς την αντιμετώπιση και τη θεραπεία των ψυχικών ασθενειών που φώτισε ευεργετικά ένα ευρύτατο πεδίο των ανθρωπίνων σχέσεων και δράσεων. Τα δευτερεύοντα πρόσωπα, η σύζυγος του Γιουνγκ και του, μαθητή του Φρόιντ, Όττο

Γκρος, που εκ γραφής είναι δραματουργικώς ελλειπή, έμειναν στο ημίφως. Ειδικά η γυναίκα του Γιουνγκ παρουσιάζεται απλώς ως η πλούσια σύζυγος που γεννοβολά παιδιά, ενώ υπήρξε ουσιαστική σύντροφος και συνεργάτης του Γιουνγκ καθόλη τη διάρκεια του πνευματικού του αγώνα.
Η σκηνοθεσία του Κωνσταντίνου Αρβανιτάκη δεν κάλυψε την άλλη βασική αδυναμία του έργου, την έλλειψη ισορροπίας μεταξύ πρώτου και δεύτερου μέρους – μετά δηλαδή τη θεραπεία της Σπιλρέιν και την διακοπή της ερωτικής σχέσης με τον Γιουνγκ, ο δραματικός πυρήνας δεν υφίσταται πια. Πιθανώς αυτό να μην ήταν εφικτό.
Ήταν όμως εφικτή μία διδασκαλία των ρόλων που να επικέντρωνε σε υποκριτική εμβάθυνσης κι όχι διεκπεραίωσης. Ο καλός Δάνης Κατρανίδης ερμήνευσε τον Γιουνγκ λες κι έπαιζε σε έργο σαλονιού, με εκφράσεις και κινήσεις που συχνά προσέγγιζαν τον κωμικό τρόπο. Η Αλεξάνδρα Παλαιολόγου και ο Μάνος Γαβράς δεν βρήκαν ικανά πατήματα για να δώσουν ψυχή στους προβληματικούς ρόλους της κυρίας Γιουνγκ και του Γκρος.
Η Πέγκυ Τρικαλιώτη ανέλαβε την Σαμπίνα Σπιλρέιν. Ως ασθενής, στο πρώτο μέρος του έργου, επέμεινε σε μία «ρεαλιστική» απόδοση των συμπτωμάτων της υστερίας. Οι σημειώσεις που ο Γιουγκ κράτησε κατά τη διάρκεια των συνεδριών με την Σπιλρέιν, επιβεβαιώνουν ότι η ερμηνεία της Τρικαλιώτη είναι κοντά στις υστερικές εκδηλώσεις της ασθενούς. Αλλά από τη στιγμή που το συνολικό concept της παράστασης κινείται σε άλλη γραμμή, η ίδια έμεινε υποκριτικά ακάλυπτη. (Και επιτέλους πότε θα τη δούμε σε διαφορετικούς ρόλους απ' αυτούς που της έχουν εμπιστευθεί έως τώρα, νεαρών γυναικών έντονης ευαισθησίας έως και νευροπάθειας;).
Ο Γιώργος Κέντρος ήταν έξοχος στον ρόλο του Φρόιντ αλλά σε μια συλλογική δουλειά όπως είναι το θέατρο, το αποτέλεσμα κρίνεται από τις ερμηνείες του συνόλου.
Η σκηνογραφία του Γιώργου Σουγλίδη ήταν άχρωμη και ξεκομμένη από την εποχή που διαδραματίζεται η ιστορία. Τους φωτισμούς σχεδίασε ο Αλέκος Αναστασίου. Τη μετάφραση υπογράφει η Μιμή Ντενίση.

Φρανκεστάιν Rediculus στο Ριάλτο

Η παγκόσμια κυριαρχία της αγγλοσαξονικής κουλτούρας και η μεγάλη παραγωγή θεατρικών έργων που γράφονται για να ανεβούν στα θέατρα του αγγλοσαξωνικού κόσμου, και στη συνέχεια να διοχετευθούν στις θεατρικές αγορές όλων των ανεπτυγμένων χωρών, εξηγούν γιατί και στην Αθήνα, η πλειοψηφία των έργων που βλέπουμε κάθε χρόνο προέρχονται από την Βρετανία.
Το «Φρανκεστάιν Rediculus» που παρουσιάζεται στο θέατρο Ριάλτο έγραψε ο Άγγλος Μάρτιν Ντάουνινγκ, γνωστός για μια σειρά κωμωδιών τρόμου: «Ο οίκος του Φρανκεστάιν» (1989), «Ο οίκος του Δράκουλα» (1992), «Ο δαίμονας» (1993), «Οι καλεσμένοι του Φρανκεστάιν» (1998) και πάει λέγοντας. Παρωδώντας τη μεγάλη παράδοση των ιστοριών τρόμου, που γνώρισαν νέες μέρες δόξας στον κινηματογράφο καθόλη τη διάρκεια του 20^{ου} αι., ο Ντάουνινγκ έγραψε ένα σκηνικό παιχνίδι με πρωταγωνιστές τον ντόκτωρ Φρανκεστάιν, το καλόκαρδο τέρας που δημιούργησε και τη νυμφομανή γυναίκα του, έναν γκέι απόγονο του κόμη Δράκουλα και το Φάντασμα της Όπερας που φτάνει στο πύργο του Φρανκεστάιν για να κάνει πλαστική και να κερδίσει την καρδιά της τραγουδίστριας που αγαπά.

Ο Βλαδίμηρος Κυριακίδης σκηνοθέτησε την παράσταση στο Ριάλτο με στόχο να εξασφαλίσει στο κοινό του δύο ώρες χαλάρωσης. Το έργο παρέχει άφθονες αφορμές γέλιου που αξιοποιούν εντελώς οι ηθοποιοί της διανομής. Ειδικά ο Χρήστος Γιάνναρης ως γκέι Δράκουλας, το Τέρας που ερμηνεύει ο Πρόδρομος Τοσουνίδης και ο Ιγκόρ του Πάνου Σταθακόπουλου είναι απολαυστικοί. Μαζί με τον Βλαδίμηρο Κυριακίδη (Φρανκενστάιν), την Έφη Μουρίκη (σύζυγος Φρανκενστάιν), τον Παναγιώτη Πετράκη (Φάντασμα της Όπερας) και την Αρετή Πασχάλη (Κριστίν) στήριζουν μια ευχάριστη παράσταση με ένα κεφάτο μουσικοχορευτικό φινάλε. Η μετάφραση είναι του Ερρίκου Μπελιέ, το σκηνικό και τα κοστούμια της Δέσποινας Βολίδη, η μουσική Διονύση Τσακνή, οι χορογραφίες του Φωκά Ευαγγελινού και οι φωτισμοί του Παναγιώτη Μανούση.